

מכון היצוא

דוח היציבות הפיננסית למחצית 2020 -

בנק ישראל | עדכון

אמש¹ התפרסמו נתוני בנק ישראל בעניין היציבות הפיננסית בהשפעת מגפת הקורונה. המידע הרלוונטי לפעילות הבינלאומית ומצב המשק תואמים את הסקירות והניתוחים שפרסמנו עד כה². תמונת המצב רחוקה מלהיות אופטימית ומצביעה על משבר קשה לאין ערוך מזה שפקד את המשק ב-2008-2009.

התייחסות בנק ישראל בנוגע להשפעת התפתחויות בעולם על סחר החוץ

אמצעים שנדרשו כדי להגביל את ההתפשטות הנגיף גרמו לירידה דרמטית בפעילות הכלכלית והשפיעו רבות על התנודתיות של השווקים הפיננסיים ועל יציבותה של המערכת הפיננסית על כלל רכיביה. כתוצאה מכך השתנו, בתוך תקופה קצרה, תחזיות הצמיחה לשנת 2020 בעולם וגם בישראל, ועברו מהכיוון החיובי לכיוון של התכווצות חדה, בהצביען על אובדן תפוקה צפוי בשיעורים גבוהים בהרבה מאלה שנצפו במהלך המשבר הפיננסי העולמי של 2008-2009. אף על פי כן גם היום, נכון לסוף התקופה הנסקרת, כרוכה אי-וודאות גדולה מאוד בהערכות לגבי ההשפעה הכוללת של המשבר, וכן לגבי עיתוי ההתאוששות ממנו.

בזכות מצבו הטוב של המשק בתחילת המשבר, – שהתבטא בשיעורי אבטלה נמוכים היסטורית, צמיחה מתמשכת מעל לשיעור צמיחה הפוטנציאלי, רמת עמידות גבוהה של רכיבי המערכת הפיננסית ופיקוח הדוק עליה- המערכת הפיננסית, לעת עתה מכילה את האירוע וממשיכה לתפקד. אולם חשיבות גדולה נודעת לצורה ולקצב של ההתאוששות מהמשבר. חוסר הביטחון התעסוקתי, שיעורי האבטלה הגבוהים ואי-הוודאות בשוק העבודה יקטינו את ציפיות הציבור לגבי הכנסתם העתידית, ולכן הוא צפוי לצמצם את הביקושים במשק. עושר הציבור, שנשחק כתוצאה מהירידות של מחירי הנכסים הפיננסיים, צפוי אף הוא להשפיע לשלילה על הצריכה הפרטית במשק. ההשקעות של המגזר העסקי, שהיו נמוכות לפני המשבר, לא צפויות להשתפר בעקבותיו, והשפעת ההתפתחויות בעולם על סחר החוץ תמשיך להעיב על המשק הישראלי גם אם זה יתאושש מהר יחסית.

¹ דוח היציבות הפיננסית למחצית הראשונה של 2020 בצל משבר הקורונה
² מגמות בכלכלה העולמית לקראת 2021 | תמונת מצב על רקע מגפת הקורונה

מכון היצוא

- משבר הקורונה מייצג את התממשות הסיכונים ועלול להוות איום על יציבותה של המערכת הפיננסית העולמית, וגם על זו הישראלית. התנאים הפיננסיים שהתהדקו במהירות ללא תקדים בעקבות התפרצות ה-COVID-19 חשפו מספר סדקים בדינמיקה של השווקים הפיננסיים ואת רמת פגיעותם של ערוצי החשיפה לסיכון. התנודתיות בשווקים בעולם וגם עלויות האשראי נסקו משמעותית בשל עדכון כלפי מעלה של ההסתברויות לפשיטות רגל של עסקים ומשקי בית. עלייה של פרמיות הסיכון והנזילות בשווקים הראשונים והמשניים תרמה לעלייה של עלויות הגיוס. **תנועות הון (יצוא) בהיקפים היסטוריים האיצו והעצימו את הזעזועים בשווקים המתעוררים. גם המשקים המובילים לא נשארו חסינים, ונאלצו לצמצם משמעותית את הפעילות הכלכלית, ואף גלשו למיתון בתקופות הסגר והבידוד הכלל-משקי.** התפתחויות אלה העלו את הסיכון לחוסר יכולת של הלוויים לשרת את חובותיהם בטווחים הקצר והבינוני, הגבירו את הלחץ על המוסדות הפיננסיים והעלו חששות להתייבשות מקורות האשראי החוץ בנקאיים ולקיצוב האשראי במערכת הבנקאית. נציין כי התמשכות תקופת השיבוש בפעילות של השווקים עלולה לגרום מצוקה במוסדות הפיננסיים, להגביר את הסיכוי למשבר אשראי, ובכך לפעול להחרפה של הירידות בשווקים ובפעילות הריאלית ולעיכוב משמעותי של ההתאוששות.

- לפי האומדן השני של נתוני החשבונאות הלאומית לרבעון הראשון, התמ"ג התכווץ ב-6.8% והתמ"ג העסקי – ב-8.5% (במונחים שנתיים). צמיחת התוצר הושפעה בעיקר מסגירת המשק בשבועיים האחרונים של הרבעון, ובמידה קטנה הרבה יותר – מהקדמה של רכישת מכוניות לדצמבר 2019, כתגובה להעלאת המס שהייתה צפויה בתחילת 2020. רכיבי הצמיחה מצביעים על התכווצות של 20.2% בצריכה הפרטית על מרבית רכיביה (למעט עלייה קטנה בשירותי הדיור והאצה של 6.9% בצריכת מזון). יבוא הסחורות והשירותים (ללא יהלומים, ביטחוני ואו"מ) התכווץ חדות ב-32%. **כנגד זאת התרחב ב-2.9% יצוא הסחורות והשירותים (ללא יהלומים והזנק), בהשפעת תחילתו של יצוא גז ממאגר "לוויתן".**

- מצב המשק ורמת האבטלה תלויים גם בהתמשכות המיתון בעולם ובעומקו. **בחודשים מרץ-מאי 2020 נרשמה בישראל ירידה ריאלית של 15% ביצוא הסחורות בהשוואה לשלושת החודשים הקודמים, בדומה להיקף הירידה בסחר העולמי. ענף התיירות הישראלי עלול לסבול מירידה של מספר המבקרים בישראל גם כאשר יוסרו המגבלות על הטיסות. גם ענף ההיי טק אינו חסין מפגיעה, כי הוא תלוי במידה גבוהה במיוחד בהשקעות, רובן מגופים ומשקיעים זרים.**

- המשבר הנוכחי שונה באופיו מהמשבר הפיננסי של 2008–2009. במשבר הקודם המשק הישראלי נפגע בעקיפין, בגלל הירידה ביצוא למדינות שבמשבר, בעיקר של ענפי ההיי טק.** הענפים שנפגעו אז מעסיקים עובדים משכילים ובעלי כישורים, שאינם נשארים באבטלה זמן רב. רק במעגל השני נפגעה התעסוקה בשירותים המקומיים. במשבר הקורונה הענפים שספגו את הפגיעה הקשה ביותר – קמעונאות, תיירות, מסעדות וכד' – הם דווקא כאלה שמעסיקים עובדים

מכון היצוא

בעלי השכלה נמוכה יותר ובעלי פריון נמוך יחסית, שעלולים להישאר מובטלים לאורך זמן, וככל שמובטלים נשארים זמן רב יותר מחוץ לתעסוקה הסיכוי שלהם לחזור למעגל העבודה יורד. לכן **כדי להחזיר את נפגעי המשבר למעגל העבודה יש צורך בהשקעה נרחבת בהכשרה מקצועית לשם הקניית מיומנויות שיש להן דרישה בשוק העבודה העכשווי.**